

minden különbségtételt megtagadott a fasizmus áldozatainak faj és vallás szerinti osztályozására. Elvi okokból nemet mondott minden kártérítéssel kapcsolatos törvénykezésre, ragaszkodván ahhoz, hogy nem „jogutódja” a Harmadik Birodalomnak. Közép-Kelet-Európa más szocialista államaihoz hasonlóan arra az álláspontra helyezkedett, hogy a fasizmus örökségének felszámolásával és a Harmadik Birodalomnak az ország területén maradt áldozatairól gondoskodva, eleget tett történelmi és erkölcsi kötelességeinek.

Nyugat-Németország ugyan szintén kinyilvánította, hogy nem „jogutód”, mégis viszonylag nagyvonalú és nagygényű programot fogadott el a náciizmus áldozatainak kártérítésére. S noha 11 millió fegyvertelen polgár, köztük 6 millió zsidó kitervelt elpusztítását és milliók elmondhatatlan szenvedéseit a háború alatt és után igazából nem lehet pusztán pénzbeli fizetéssel jóvátenni, a nyugatnémet kormány hajlandóságot mutatott a Harmadik Birodalom politikájáért való felelősség vállalására, és messze-menő fogékonytágot a politika áldozatainak jogos igényei iránt. A nyugatnémet kormány

- több „nemzetközi” egyezményt kötött nem állami státusú zsidó szervezetekkel;
- kárkiegyenlítést ajánlott fel a tömeges népiirtás áldozatainak szerte a szabad világban, állampolgárságra való tekintet nélkül;
- jóvátételi egyezsre lépett Izraellel, amely állam a német zsidóüldözések idején még nem létezett.⁶¹

Hogy a nyugatnémet kormány milyen bőkezűséggel teljesítette ezeket az egyezményeket, az megítélhető abból, hogy 1979. január 1-jéig 85,3 milliárd nyugatnémet márkát fizettek ki, száz és százezer zsidó áldozatnak adva ezzel lehetőséget új élet teremtésére, Izrael államnak pedig gazdasági és pénzügyi nehézségeinek kiegyensúlyozására.⁶² A magyar zsidókkal kapcsolatban ugyan nem volt ilyen átütő a nyugatnémet jóvátételi erőfeszítés, de így sem volt jelentéktelen.⁶³ Egyes nyugatnémet intézkedések kizárólag a még Magyarországon élő zsidókat érintették: mások általánosabb érvényűek voltak, egyaránt vonatkozva a Magyarországon, valamint a szabad világban élő zsidókra.

Az 1957. július 19-i szövetségi kártérítési törvény intézkedett a náciak által a Szövetségi Köztársaság és Berlin területén átvitt vagy magukkal hozott azonosítható vagyontárgyak visszaadásáról vagy az érték adandó kárkiegyenlítéséről. A magyar zsidóktól elrabolt vagyontárgyak értékét soha nem lehetett pontosan megállapítani. Jókora mennyiséget tett ki az is, amit a nyugat felé menekülő németek és magyarok vittek magukkal, de nagy hányad hagyta el az országot egy ún. „aranyvonatban”, amely végül